

Kognitivna oškodovanost in vedenjske težave pri parkinsonovi bolezni: pomembne informacije za bolnike

DO KAKŠNIH KOGNITIVNIH TEŽAV LAHKO PRIDE PRI PARKINSONOVI BOLEZNI?

Veliko bolnikov s parkinsonovo boleznijo (PB) nima težav s spominom in koncentracijo in povsem normalno funkcionirajo. Medtem ko se pozabljenost lahko pojavi tudi pri normalnem staranju, napredovanje PB lahko pride do resnejših težav s pozornostjo, razmišljanjem in spominom.

Pogosteje kognitivne težave pri PB lahko povzročijo težave:

- s pozornostjo in koncentracijo,
- z načrtovanjem dogodkov, kot npr. načrtovanjem opravih napornega dne,
- s spremljanjem kompleksnega pogovora ali reševanjem težjih problemov,
- s sprejemanjem hitrih odločitev,
- s spominjanjem dogodkov ali podrobnosti dogodkov, pri čemer pa namigi ali xxxx pogosto pomagajo spomniti se stvari.

Blage težave s spominom in koncentracijo, ki ne vplivajo na izvajanje vsakodnevnih aktivnosti, imenujemo blaga kognitivna motnja. Ko pa težave povzročajo težave pri izvajanju vsakodnevnih aktivnosti, govorimo o demenci.

ZAKAJ PRIHAJA DO KOGNITIVNIH TEŽAV?

Težave z razmišljanjem se pričnejo, ko PB zajame dele možganov, ki so odgovorni za pozornost, razmišljanje in spomin. V večini primerov do tega pride pozno v poteku bolezni, ponavadi po 65. letu.

HALUCINACIJE IN BLODNJE

Veliko bolnikov s PB, ki ima kognitivne težave ima lahko tudi halucinacije in blodnje. O halucinacijah govorimo, ko bolniki v budnem stanju vidijo ali slišijo stvari, ki jih v resnici ni. Bolniki s PB imajo večinoma vidne halucinacije oziroma privide. Vidijo lahko ljudi ali živali, ki jih ni. V začetku se večina bolnikov zaveda, da prividi niso resnični. Kasneje v poteku bolezni pa težko ločijo kaj je resnično in kaj ni. Nekateri bolniki imajo tudi iluzije; npr. ko vidijo piko na steni mislijo, da je to žuželka.

Blodnje so lažna prepričanja, ki ne temeljijo na realnosti ali dejstvih. Na primer, bolnik pogosto meni, da v hiši živijo še drugi ljudje, ali da jih partner vara, ali da mu/ ji nekdo krade stvari. Ponavadi se te težave pojavijo v napredovalih fazah PB.

Blage halucinacije, ki jih sami zlahka prepoznane kot halucinacije, ne potrebujejo zdravljenja. Pomembno pa, da vaš osebni zdravnik izključi okužbe, še posebej okužbo sečil, ki bi lahko povzročila

halucinacije in preveri, da ne jemlje zdravil, ki bi lahko povzročala halucinacije in blodnje. Pogosto jih lahko pozdravimo s prilagoditvijo odmerkov zdravil, npr. tistih za spanje ali proti bolečinam. Če težave kljub temu vztrajajo, bo morda potrebno zmanjšanje odmerka nekaterih antiparkinsonskih zdravil. Če tudi to ne pomaga, ali se zaradi znižanja odmerka zdravil poslabša vaše gibanje, pa vam zdravnik lahko predpiše zdravila, ki izboljšajo vašo koncentracijo. Dodatno lahko proti halucinacijam ali blodnjam pomagata zdravila klopazapin ali kvetiapin, ki pa kot stranski učinek lahko povzročata zaspanost. Ob jemanju klopazapina so potrebne tudi redne kontrole krvne slike.

KAKO SI LAHKO SAM POMAGAM PRI KOGNITIVNIH TEŽAVAH?

V pomoč so lahko redna telesna aktivnost, ustrezna prehrana, dobro spanje in redne kontrole krvnega pritiska.

V primeru, da vam težave z razmišljanjem, spominom ali sprejemanjem odločitev začenejo vplivati na vsakodnevne aktivnosti, se posvetujte z zdravnikom, ki bo opravil različne teste za oceno kognitivne motnje. Preverite zdravila, saj zdravila za PB ali druge bolezni včasih poslabšajo kognitivne funkcije. Za redno jemanje zdravil vam lahko pomaga uporaba škatljic za zdravila ali razni opomniki.

Če postanejo težave s spominom hujše,

- se pogovorite s svojci in zdravnikom in naredite načrt glede morebitne pomoči na domu ali domskega varstva,
- pooblastite zaupanja vrednega svojca ali skrbnika, da bo poskrbel za vaše pravne zadeve. Če ne boste več mogli sami urejati za denarne zadeve (plačevanje položnic, skrb za denar,...) bo ta oseba to storila namesto vas. Brez uradnega pooblastila lahko te stvari postanejo zapletene in tudi drage. potrebno je predati nadzor nad denarjem, plačevanjem položnic,
- poskrbite za svojo zapuščino in oporoko. Če boste imeli hujše težave s spominom in koncentracijo ne boste več mogli spreminjati oporoke.

ALI OBSTAJA ZDRAVLJENJE?

Nekatera zdravila, kot so rivastigmin, donepezil, galantamin, memantin lahko pomagajo in so bila proučevana pri PB z demenco.

Nekateri bolniki, ki jemljejo ta zdravila, opazijo dobro izboljšanje kognitivnih sposobnosti, nekateri pa le blago. Pogosta stranska učinka teh zdravil sta slabost in driska.